

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

§ 209

Valtuustoaloite Suomen suurimman kaupunkikedon Kalevanniityn perustamiseksi Kalevaan - Jaakko Stenhäll ym.

TRE:1601/10.00.01/2022

Valmistelija / lisätiedot:
Marika Viinanen

Valmistelijan yhteystiedot

Kaupunginpuutarhuri Timo Koski, puh. 050 345 7568, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Jonna Koivumäki, puh. 040 124 1626, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Mikko Nurminen, Johtaja

Päätösehdotus

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Jaakko Stenhällin ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloitteen mukaiset toimenpiteet toteutetaan lausunnon mukaisesti.

Perustelut

Jaakko Stenhäll ja 34 muuta valtuutettua esittävät 21.2.2022 jättämässään valtuustoaloitteessa, että osana kaupunkistrategian luonnon monimuotoisuuden parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä kaupunki suunnittelee ja toteuttaa Kalevanaukiolle kaupunkiketo "Kalevanniityn".

Tampereen strategiaan on kirjattu osana Hiilineutraaleja tekoja tavoitteita kaupunkiluonnon monipuolisuudesta ja vahvistamisesta. Tavoitteina on viihtyisiä ja siistiä kaupunkiympäristöä, houkutteleva lähiluonto ja monipuoliset virkistysmahdollisuudet, jotka saavat Tampereen erottautumaan. Lisäksi valtuustokauden tavoitteena on, että luonnon monimuotoisuus kaupunkiympäristössä on vahvistunut ja todennettavissa. Mittariksi on asetettu Lumo-ohjelman toteutuminen.

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 14.3.2022 hyväksynyt Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelman tavoitteet ja luonnon monimuotoisuusohjelman 2021-2030 tavoitteet. Luonnon monimuotoisuusohjelma on valmisteltu kahdessa vaiheessa vuosien 2020-2021 aikana. Ohjelman tavoitteet hyväksyttiin kaupunginhallituksen kokouksessa 24.8.2020. Ohjelman toimenpiteitä on tämän jälkeen valmisteltu yhdessä Tampereen kaupungin eri hallintokuntien kanssa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Ohjelman luonnoksessa on esitetty keskeiset toimenpiteet, joilla kaupunki pyrkii turvaamaan ja parantamaan luonnon monimuotoisuutta Tampereella. LUMO-ohjelma toteutetaan osana Hiilineutraalit teot -ohjelmaa.

LUMO-ohjelmassa on toimenpiteitä yhteensä 112 kappaletta ja niitä päivitetään tarvittaessa ohjelmakaudella. Kaupunkiympäristön palvelualueella on vuoden 2023 tavoitteiksi nostettu LUMO-ohjelmasta seuraavat kaksi toimenpidettä:

- Käynnistetään yleisten alueiden kunnossapidon ja hoidon ohjeiden ja käytänteiden päivittäminen monimuotoisuutta tukeviksi.
- Pilotoidaan asukkaiden osallistumisen tapoja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen lähiympäristössään, järjestetään ja mahdollistetaan vieraslajitalkoita.

Vastuuyksikköinä tavoitteiden toteutumisessa ovat viheralueet ja hulevedet -yksikkö, infraomaisuuden hallintayksikkö ja ympäristönsuojelu.

Viherpalveluohjelma Avoimet viheralueet, Maisemapeltojen ja niittyjen ylläpito 2015-2025 on hyväksytty yhdyskuntalautakunnan kokouksessa 7.2.2017. Ohjelman tavoitteena on säilyttää nykyiset keskeisimmät avoimet viheralueet ja niiden ominaispiirteet, nostaa niitty- ja peltoalueiden hoitotasoa, vahvistaa asukkaiden luontokokemuksia sekä lisätä virkistysmahdollisuuksia sekä antaa lisätietoa avointen viheralueiden merkityksestä kaupunkirakenteessa. Käytännön tavoitteena on myös monipuolistaa B-hoitoluokan alueita mm. lisäämällä maisemapeltokohteita, laidunalueita, nostamalla esiin arvoniittykohteita sekä ennallistamalla arvokkaita umpeenkasvaneita niittyjä.

Yhdyskuntalautakunta edellytti päätöksessään, että viherpalveluohjelman yhteydessä etsitään mahdollisuuksia:

- Asukkaiden osallistumista lisäävien niittyjen hoidon pilottikohteiden toteutukseen (3-5 kohdetta). Samalla laaditaan selvitys erilaisista toimintamalleista, joissa hoitoa delegoidaan asukkaille.
- Luonnon monimuotoisuutta avoimilla viheralueilla nykyisestään lisäävien pilottikohteiden toteutukseen (3-5 kohdetta). Kohteet toteutetaan kaupungin, yhdistysten, yritysten ja asukkaiden yhteisiä voimavaroja hyödyntämällä.

Viherpalveluohjelman hyväksymisen aikaan asemakaavoitettujen viheralueiden pinta-alasta on noin 8 % avoimia viheralueita. Määrä vastaa noin 150 hehtaarin pinta-alaa. Kohteet ovat pääosin varsin pienialaisia, avoimia tai puoliavoimia peltoja ja niittyjä ja niihin liittyviä puistoisia reunavyöhykkeitä. Näiden avointen alueiden maisemallinen, eliöstöllinen ja virkistyksellinen arvo on suuri. Laajimmat yhtenäiset pelto- ja niittyalueet löytyvät Takahuhdin, Pappilan ja Vihiojan

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

ympäristöstä. Yksittäisiä kohteita kartoitettiin 143 kappaletta ja vuonna 2020 suoritettujen kohdekorttien tarkistuksen yhteydessä uusia kohteita kartoitettiin 25 kappaletta. Vuoden 2021 lopussa avoimia viheralueita oli 186 hehtaaria.

Viheralueet ja hulevedet -yksikkö, infraomaisuuden hallintayksikkö ja Tampereen Infra osakeyhtiö tekee yhteistyötä avoimien viheralueiden, kuten ketojen ja niittyjen, osalta yhdistysten ja asukkaiden kanssa. Laajin yhteistyö on vuosien aikana muodostunut Villi Vyöhyke ry:n kanssa. Kyseisen yhdistyksen kanssa on perustettu uusia niittyalueita, ketoalueita, siirretty kasvillisuutta sekä järjestetty talkoita. Uusia niittyjä on perustettu laajasti eri puolille kaupunkia mm. Messukylään (Rautapellonpuisto), Niemenrantaan (Sellupuisto ja Sahavainionpuisto). Lisäksi käytöstä poistettuja kivituhkapintaisia pelikenttiä on Kenttä ja ulkoliikuntaympäristöt 2015-2025 Viherpalveluohjelman mukaisesti muutettu niitty- ja ketoalueiksi. Vuonna 2023 Rautaharkossa oleva Eskonpuiston pelikenttä (1500 m²) muutetaan tällaiseksi luonnon monimuotoisuusalueeksi. Kasvillisuutta on siirretty muun muassa Mustametsän viheralueella, jotta mäkihiilikoin elinalueet saatiin turvattua. Uusille asuinalueille, kuten Hiedanrantaan ja Viinikanlahteen, on suunniteltu useita hehtaareja uusia kaupunkiniittyjä.

Niittyjen ja ketojen perustaminen rakennetuille alueille on kaupunkiympäristön palvelualueen tavoitteena. Laajemmat kohteet tulee valita huolella. Erilaisia kokeiluja pientenkin niittyjen perustamisen osalta on tehty yhteistyössä yhdistysten kanssa. Edellä mainituille poistetuille pelikentille niittyjen ja ketojen perustaminen on helpompaa kuin oleville nurmialueille. Kentillä käytetty kivituhka sopii kasvualustana monille kasveille ja se ei sisällä paljoa rikkakasvien siemeniä. Perustamisen kustannukset vaihtelevat hyvinkin paljon ja ne muodostuvat kasvualustasta, mahdollisista maa-aineksen poistamisesta ja kaivuutöistä, kylvöstä ja useamman vuoden kunnossapitotöistä, niitosta ja rikkakasvien kitkennästä. Pelkät kylvökustannukset ja kahden kerran kitkennät ovat toteutuneissa kohteissa olleet noin 3 euroa neliömetri. Kustannukset kasvavat, mitä enemmän maansiirtotöitä tehdään.

Kalevan kirkon ympäristö, Liisanpuisto, on merkitty osaksi valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Tampereen kaupunki on laatinut Kalevan RKY-alueelle vuonna 2015 selvityksen rakennetusta kulttuuriympäristöstä ja rakennustapaohjeen. Ohjeessa kuvataan Liisanpuistoa seuraavasti: 'Puisto rakentuu vapaamuotoisista istutusryhmistä ja puista, laajoista nurmikentistä ja topografiaa mukailevista kävelyteistä. Puut ja pensaat ovat melko vapaamuotoisissa ryhmissä ja hoidettavia kukkaistutusryhmiä on vähän. Liisanpuiston esimerkissä näkyy, miten alkuperäisessä asemakaavassa oli nähtävissä korostuneesti aksiaalisia ja symmetrisiä aiheita, mutta ne muuntuivat suunnittelun edetessä vapaamuotoisemmaksi puistoksi, jossa symmetriä kartetaan ja annetaan arvo alueen topografialle ja siihen luonnollisesti asetuville kulkureiteille.' Ohjeissa mainitaan, että '

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Lähiympäristön kunnossapidossa ja korjauksissa tulee vahvistaa kaupunkikuvan yhtenäisyyttä ja kaupunkikuvan avoimuutta sekä puistoja ja pihvoja hoidetaan ja kunnostetaan alkuperäisten suunnitteluperiaatteiden pohjalta'.

Kalevan kaupunginosassa on monia luonnon monimuotoisuuden edistämisen hankkeita käynnissä. Kalevan keskuspuistoon tulee lisää niittyalueita ja 'pörriäispuistoa' yhdyskuntalautakunnassa hyväksytyyn yleissuunnitelman mukaisesti. Lisäksi Karjalanpuiston osallistavaa kunnossapitoa suunnitellaan yhteistyössä asukkaiden ja Villi Vyöhyke ry:n kanssa, ja alueelle lisätään Kalevanharjun luontaista niittykasvillisuutta ja maapuita.

Puistohistoriallisesti Liisanpuisto edustaa ajalleen tyypillistä maisemapuistoa. Tuossa ajassa nurmialueet olivat laajoja ja istutusalueet hyvin rajattuja. Avoin maisematila aukeaa hienona jatkumona Teiskontien ja Sammonkadun risteyksestä kohti Kalevan kirkkoa. Nykyinen nurmialueen muodostama ja puiden rajaama maisema on puistohistoriallisesti merkittävä ja säilytettävä elementti. Liisanpuisto on kunnossapitoluokaltaan rakennettua arvoviheraluetta.

Tampereen kaupunki ja Tampereen seurakuntayhtymän edustajat ovat keväällä 2022 kokoontuneet ja keskustelleet valtuustoaloitteesta. Keskustelussa sovittiin, että mahdollisia luonnon monimuotoisuutta lisääviä toimenpiteitä tehtäisiin Kalevan kirkon ympäristössä olevien kallioiden läheisyydessä, jotka tukevat luontoympäristön kehittymistä. Lisäksi kohteessa on käyty ja sovittu toimenpiteistä Villi Vyöhyke ry:n edustajien kanssa toukokuussa 2023.

Kalevan kirkon ympäristö on erittäin arvokas kohde ja sen johdosta hyvään suunnitteluun ja toteuttamiseen tulee saada riittävästi aikaa. Kohteen toteuttaminen on hankkeena erittäin kunnianhimoinen. Suomesta ei ole tiedossa, että vastaavanlaista arvoympäristön osaa olisi suunnitelmallisesti lähdetty muuttamaan luonnon monimuotoisuuskohteeksi.

Viheralueet ja hulevedet -yksikkö ehdottaa, että kohde suunnitellaan vuonna 2023. Kohteesta teetetään tarkemmat mittaukset, ja suunnittelu aloitetaan vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä. Suunnitelmat viedään yleisesti nähtäville ja osallistetaan täten sidosryhmiä ja asukkaita. Suunnitteluun kiinnitetään Tampereen kaupungin maisemasuunnittelun puitesopimuskumppani, ja Villi Vyöhyke ry on hankkeen suunnittelussa asiantuntijan roolissa ja toteutuksessa tekemässä kylvötyötä. Villi Vyöhyke ry kerää myös kohteeseen soveltuvan, paikallista alkuperää olevan siemenmateriaalin vuonna 2024. Kohteeseen soveltuvaa paikallista siemenmateriaalia ei ole valmiina saatavilla. Kohteen toteutus budjetoidaan vuoden 2024 investointiohjelmaan. Toteutusta ehdotetaan aloitettavaksi Kalevan kirkon itäpuolella olevien kallioiden ympäristöstä.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Vuonna 2024 perustettavan alueen pinta-ala on alustavasti noin 1800 neliometriä. Laajennusalueista päätetään myöhemmin kohteesta saatujen kokemusten perusteella.

Tiedoksi

kh

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§209

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)